

Simona Bohatá

Máma

a my druzí

Román
o přítomné
minulosti

Máňa a my druzí

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.nakladatelstviplus.cz
www.albatrosmedia.cz

Simona Bohatá
Máňa a my druzí – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2017

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA a.s.

A vertical teal bar on the left side of a white background. A black tab-like shape protrudes from the right edge of the teal bar, containing the word "plus" in white lowercase letters.

plus

Mãe

a my druží

PLUS

Simona Bohatá

Máma

a my druzí

Román
o přítomné
minulosti

Děkuji Jiřímu Skûpovi, svému milému vzdálenému strýci, že mi pomohl doplnit bílá místa ve spletité historii naší rodiny.

Děkuji Sabině Langerové za nezištnou pomoc a za to, že mi při psaní pomáhala držet se na správné cestě.

I.

Strašnice, v roce šedesát pět ještě periferie Prahy. Ulice V Předpolí a U Hranic navzájem prořaté jako meče: světlo a tma mých prvních osmi let. V ulici U Hranic jsem vyrůstala první čtyři roky u babičky a bylo to báječné místo. Vlastně byla jen poloviční, protože z jedné strany stály domy, ale druhou zabíralo obrovské zrušené zahradnictví s velikými vytlučenými skleníky, kterými se dalo probíhat až do tmy, a se záhony zarostlými kopřivami tak velkými, že by se v nich ztratil i chlap.

Narodila jsem se matce Arance, tehdy ani ne dvacetileté, ale rodinné složitosti a komplikace způsobily, že jsem svá první léta prožila s babičkou Máňou, dědou Karlem a kočkou Zuzankou. Děda brzy umřel, a tak jsme tam zbyly my tři.

Protože jsme bydlely v přízemí, často jsem sedávala v otevřeném okně se Zuzankou a dívaly jsme se ven. Zuzanka byla tříbarevná kočka a někdy se nechala zabalit do povijanu a položit do modrého kočárku pro panenky, který jsem podědila po Arance. Kočárek byl krásný a šmolkově modrý, jenže já jsem tenkrát toužila po jiném, s koly na zkřížených podpěrách a pérováním. Také jsem dychtila po opravdovém miminku, které měly ostatní holky, ale byla jsem spokojená i s plyšo-

vým a pilinami vycpaným kocourem Felixem, který na rozdíl od Zuzanky nikdy neutekl.

Miminko, které se dalo oblékat do pravých miminkovských oblečků, měla moje nejlepší kamarádka Evička. Dostala je pod stromeček i s novým červeným kočárkem a velmi se těšila, až na jaře vyjede s celou parádou na ulici. A dočkala se. Dodnes vidím, jak jsme opatrně drncaly schod po schodu z jejich prvního patra do přízemí a jak se kolem nás prohnal její starší bratr Ivan. Schválně nám strčil do kočárku, který sjel poslední schody, otevřenými dveřmi vyjel na chodník, narazil o okraj a převrátil se. Miminko vypadlo hlavou na obrubník, ozvala se šlupka, hlava miminka rupla vejvůl a rozpadla se jako kokosový ořech. Ze sádrové lebky se vykutálelo jedno oko na tkaničce a Evička spustila takový řev, až si její matka myslela, že je po ní. Potom bylo málem po Ivanovi, protože jsme žalovaly a on dostal od jejich tatínka nářez. Dodnes si myslím, že to byl zasloužený trest. Když jsem o mnoho let později viděla Křížník Potěmkin a slavnou kočárkovou scénu, rozesmála jsem se na celé kolo a sklídila pohoršení od okolních diváků.

Naše ulice byla bezpečné místo, aut v ní ani jinde moc nejezdilo. Pamatuji si asi tři nebo čtyři, která pravidelně parkovala před domy. Evičky nejstarší bratr Standa si koupil starou krémově bílou tatrovku se stahovací střechou a zejména hoši z ní byli úplně vedle, stejně jako ze šestsettrojky bachaře Ležáka. Dále tam postávalo pár aut neustále zakrytých plachtou nebo přímo takovou směšnou a dnes již nevidanou mobilní garážičkou, která byla sestrojena z ohýbaných trubek a rozložené to vypadalo jako obrovský plachtovitý pásovec. Když bylo třeba auto sklídit do bezpečí, zacouvalo se zadním nárazníkem ke složené garáži přišroubované napevno k vozovce a potom se to celé přetáhlo přes vůz jako oblý vějíř a uzamklo na druhé straně.

I naše rodina byla velmi krátce majitelem nádherného vozu, když se Máňa podruhé vdala a s novým dědou Tondou vy-

vdala černou pragovku. Pragovka měla vzadu slídové oválné okénko a zvenku připevněnou rezervu. Později Máňa donutila dědu Tonda, aby auto prodal, což mi bylo dost líto. V paměti mi zůstal jediný výlet. Já a Evička klečíme na zadním sedadle, máme plátěné letní šaty a díváme se na ubíhající silnici, na odkvétající jabloně kolem příkopů a zelená obilná pole. Tonda má košili s krátkými rukávy a žertuje s Máňou, která starostlivě opatruje proutěnou tašku s termoskou a svačinou. Vůně letního vzduchu, pach horkého asfaltu a řízky v hliníkové krabici, holčičky právě odrostlé svým pěti letům.

Kromě Evičky bylo v ulici ještě mnoho jiných dětí. V našem domě bydleli v nástavbě pod střechou s velkou zasklenou terasou Kotíkovi. Jejich Láďa a já jsme si hrávali před domem na veliké hromadě písku navezeného ke stavbě „paneláku“, jak se pohrdavě vyjadřovala Máňa. Láďa mi říkal, že když mu vrátím jeho velké auto, vezme si mě za ženu. Asi mi to připadalo jako dobrá nabídka, protože sklápěčku jsem mu vrátila, jenže Kotíkovi se potom odstěhovali a po ženichovi bylo veta.

Nejvíc dětí do ulice přibýlo po dostavbě paneláku. Můj nejlepší kamarád a spolužák Ivánek bydlel úplně nahoře v bytě s velikým rohovým balkonem, na kterém mu rodiče dovolili chovat spoustu zvířat. Byl do nich blázen a jednou jsme spolu chytali holuba pávíka. Ivánek objevil, že pták zchromle pajdá okolo chatky paní Bradové, a vyzbrojeni krabicí jsme se plížili zezadu kolem plotu. Já byla blíž a Ivánek mě nabádal, abych na ptáka přikrčeného k zemi mrskla škatuli, ale já nenašla odvalu. Zhnuseně to udělal sám a rozšířil tak svou sbírku ptactva.

Jednou jsme se s Ivánkem poflakovali na podzim v „Masaryčce“, což byla blízká vilová čtvrť, a našli jsme tam úplně zmrzlé a nastydlé kotě. Vzala jsem je domů a děda Tonda mě s ním hnal ven. Byla jsem na něj za to hodně hubatá a on mě pronásledoval s pantoflem v ruce až na ulici. Kotě jsme sebrali

a jeli sami až na Francouzskou ulici k veterináři, kam Ivánek trefil i poslepu. Potom jsme tam jezdili každý týden a platili jsme šedesát korun ze svých kasiček za injekci. Poslední nám potom už raději dali zadarmo a kotě Ivánkovi rodiče odstěhovali na vesnici.

Ivánek ve sběru zvířat nepolevil a zatáhl domů všechno, co se vešlo do výtahu. Přes veškerou posbíranou havěť velmi toužil po psovi. Rodiče mu psa dovolit nechtěli, ale prý mu slíbili jezevčíka, když bude nosit bez velkých protestů na brejličkách modrou protišilhací klapičku. Opravdu ji nosil. Psa stejně nikdy nedostal, alespoň ne po dobu, kdy jsem tam bydlela.

V paneláku bydlela také Milena se zelenýma očima pod tmavou ořínou. Jednou skákala s ostatními dětmi ze stromu, kterému blesk urazil větev, do hromady sena. Skočila špatně, na tu větev se napíchla rozkrokem, ale naštěstí šla okolo maminka naší spolužačky Lenky. Zavolala bleskově sanitku, vyprostila Milenu z větve a zachránila jí tak život. Milena měla tuplovanou kliku, protože Lenčina maminka byla zdravotní sestra.

V protějším roháku, v ulici V Předpolí, bydlela Nikuša. Byla hubená, zrzavá, starší než my s Evičkou a měla za babičku skutečnou ruskou kněžnu a maminku, která chtěla zpívat v opeře. Babička Nikuši utekla do Čech před bolševiky, a kdyby bývala uměla věštit, zdrhla by určitě ještě o notný kus západněji. Nosila zelený brokátový turban, a to i tehdy, když uklízela spolu se svou dcerou na naší základní škole, a nikdy se nenaučila pořádně česky. Jejich byt byl přečpaný těžkým nábytkem, fotografiemi kníratých důstojníků a portréty dam se slunečníky a obrovskými klobouky. Nejspíš se tam moc neuklízelo ani nevětralo, všude voněly cigarety a na kulatém stolku s těžkým ubrusem se jich povalovalo vždy dost na to, aby je Nikuša mohla štípnout a předvést nám, jak už je v kouření zběhlá. Jednou rozhodla, že nazrál čas, abychom začaly kouřit i my. Mně byly čtyři, Evičce pět a samosebou jsme obě souhlasily.

Do zahrady v Nikušině bloku se chodilo přes suterén, byla rohová stejně jako dům a hluboko pod úrovní chodníku. Nikuša nám rozdala už zapálené cigarety a názorně nám ukázovala, jak se to dělá. Snažily jsme se ji co možná nejvěrněji napodobit, a pokud si vzpomínám, Evičce i mně to vydrželo asi do půlky první tvrdé Sparty, zatímco Nikuša si zapalovala druhou. Všechno se s námi divně točilo, stěží jsme se vymotaly z úkrytu uprostřed rybízů a já jsem se doma pozvracela. Důvod nevolnosti se utajit nepodařilo, protože nás někdo prásknul. Asi doma usoudili, že nevolnost nám jako trest bohatě stačí, protože na žádné sankce si nepamatují, a i když doma neviděli rádi, že se s Nikušou kamarádíme, nikdy nám to úplně nezakázali.

O její mamince se vyprávělo, že byla velmi krásná a svůj pošramocený politicko-třídní profil si ještě zahustila tím, že si vzala chlapa, který bojoval proti Hitlerovi u RAF, za což jsme se mu později odměnili dvanáctiletým kriminálem. Když se ho lidi ptali, kolik mu je, odpovídal jim: o dvanáct míň a smál se. Nakonec se rozvedli a mamince Nikuši se nikdy nepodařilo zpívat v opeře, a ačkoli jí údajně nabízeli angažmá v operetních domech, nikdy to nepřijala. Dodnes nevím, jestli to se zpěvem je pravdivý příběh, nebo hezky vymyšlená romance, ale všechno ostatní je pravda.

Šikmo naproti Nikuše bydlela, rovněž v přízemí, dvojčata Kabátovic a já jsem poprvé učinila lingvistický objev, že z jejich příjmení se při jisté toleranci k diakritice dá odzadu přečíst slovo tabák. Pokládám to za bystrý postřeh, neboť jsem ještě nechodila do školy.

Některé děti už do školy chodily a považovaly téměř za svou povinnost zasvětit nás, pitomečky ze školek, do toho, jak to chodí ve skutečné škole. Za tím účelem jsme se pravidelně scházeli na rohu ulice u paneláku, který měl přímo nad chodníkem široké a špinavé okno s hlubokým parapetem.

Tím oknem se shazovalo do kotelný uhlí, protože panelák měl ústřední topení. „Cha, a maj po srandě,“ říkala Máňa pokaždé, když měli letní výluku teplé vody, což byla poměrně nová vymoženost sloužící k údržbě centrální kotelný. Na uhelném okně jsme sedávali a dělali jsme žáky. Na kolenou jsme měli lopuchové listy jako knihy a sešity a klacíky v ruce místo tužky. Kdo dobře psal, dostal pero, což byl jiný, ale úplně stejný klacek. Alena a ještě jedna protivná holka byly učitelky a šikanovaly nás, takže nás škola rychle přestala bavit. Školní lavici na okně jsme s Ivánkem opustili svorně poté, co jsme opakovaně nedostali pero, zatímco jiné děti, které lopuch rozedraly naprosto stejně jako my, ano. Ještě že jsem tenkrát netušila, že nezbyvá mnoho dní a dám si repete ve skutečné škole s opravdovou mistrýní šikany, soudružkou Koumarovou, třídní učitelkou naší 1. A.

Zatím byla ale rodná ulice středobodem mého světa a denní rituály nám určovala hlavně roční období. Na jaře holky vytahovaly gummy, švihadla a míče a hrála se školka, která se skákala přes gumu nebo se odpínkala míčem o zeď. Když byl nedostatek dívčí obsluhy, jeden konec gumy se uvažoval kolem břichatého obalu stojanu pouliční lampy a druhý zajišťovala ta z holek, která zrovna neskákala. Nebyla jsem zrovna přeborníkem ve skákání, takže jsem často sloužila jako držák a tajila dech při bleskových přeskokách jiných dívek. Míčová školka mi docela šla a dobře jsem si vedla v kuličkách, které jsme všichni cvrnkali naproti našemu domu mezi lavičkami obsazenými místními důchodkyněmi. Důchodkyně na nás vykonávaly bezplatný, horlivý a zcela dobrovolný dohled. Viděno dnešní optikou, jeví se mi to jako velmi praktické, ale tenkrát nás ty báby děsně štvaly. Přesto jsme kuličky za jejich dohledu mydlili do důlků pořád a já měla kapsy plné hliněnek a k tomu spoustu skleněnek. Některé z nich byly dokonce duhovky a vlastnictví takové kuličky představovalo jistou tržní

výsadu, neboť se daly velmi výhodně směnít. Já jsem ale měla nejraději zelinkavé skleněnky, které měly barvu rybníční vody a krásně zvonily v kapse.

Kromě všech běžných dětských her jsme měli ještě jednu atrakci. Pana Bakbuševa, který bydlel o patro výš než Evička. Právě druhé patro se mu stalo vězením a schody jeho mřížemi, protože pan Bakbušev „byl chabrus na nohy“, jak říkávala Máňa. Bydlel se svou ženou, která se o něho starala, a říkalo se, že pan Bakbušev přijel za války na tanku, zamiloval se tu a rovnou oženil, ale nevím, jestli to byl výmysl podpořený jeho jménem, nebo pravda. Neměl děti, ale měl je velmi rád, každopádně sedával u okna a házel nám hrsti bonbonů. My jsme je chytávali a ti chytřejší z nás už měli vyčíhnuto, jaký pytlík zrovna bere do ruky, a podle toho se snažili nebo nabírali síly k dalšímu boji. Já jsem měla nejraději Slavie, Evička Klokánky. O Sisinky jsem moc nestála, ale mléčné karamely balené do hranatých štuclíčků jsme milovali všichni stejně a rvali jsme se o ně jako koně.

Některé hry, jako již zmíněné kuličky, jsme hráli všichni dohromady. Bylo praktické, když nás bylo víc, bývala větší sranda, navíc vozovka zela celé dny prázdnotou. Vzpomínám si na Krvavý koleno, jehož pravidla mi dodnes nikdo nevysvětlil. *Dvanáctá hodina odbila, lampa ještě svítila, přišlo Krvavý koleno* a potom jsme se všichni s ječením rozutekli a jeden byl Krvavý koleno, a když někoho chytil, tu roli mu předal. Taky jsme hráli Honzo, vstávej, kolik je hodin, Čáp ztratil čepičku, Ameriku, Král vysílá své vojsko a spoustu jiných, dnes již zapomenutých her.

Všechny hry se odehrávaly v blízkosti Kulatého, další zvláštnosti ulice U Hranic. Před rohovým domem, kde bydlela Nikuša, byla na úrovni chodníku malá předzahrádka a snad strach o tento kousek mírně zpustlé zeleně vedl kohosi k tomu, aby jej ohradil podivnou zídkou z betonu, místy vyztuženou

armovacími železy, která později začala léty tu a tam vylézat. Vypadalo to jako ohromný betonový tlustý had obtočený kolem trávníku. Hřbet měl příjemně vyhřátý od sluníčka a nepochybně právě díky tomu vyleštěný stovkami zadků, které na něm rády spočinuly. Nikdy se tomu neřeklo jinak než Kulatý. Už Aranka se s kamarádkami scházela na Kulatém, pro nás bylo Kulatý kladina, plot, most přes moře, bezva místo pro krabice s panenkami. Dalo se na něm sedět obkročmo i rovně i zády k sobě, dalo se na něm ležet na břiše i na zádech a pád z něj byl vždy mírný, protože i nejmenším dětem Kulatý sahalo sotva pod prsa. Říkalo se běžně: „Ne, abyste šly někam za Kulatý“, „Počkám na Kulatém“, „Sejdeme se na Kulatém“, „Buďte na Kulatém, ať na vás vidíme“. Dodnes jsem přesvědčena, že v Kulatém je zaklet dobrý duch dětských her a že je hlídacím psem mého dětství a mých vzpomínek.

Hned naproti Kulatému měla v malém dolíku chatičku paní Bradová, ke které jsme chodívali pro jahody, a často se kolem procházela hubená černošlasá žena s velkým bílým psem, který se jmenoval Bela. Mnohem později jsem četla *Bellu a Sebastiana* a pochopila, odkud vítr fouká, ale tenkrát se mi to jméno tak líbilo, že jsem stejně pojmenovala svou první panenku s opravdovými vlasy. Měla jsem ji moc ráda, ale úplně nejraději jsem měla kocoura Felixe, kterého mi darovala jedna Mánina přítelkyně. Felix byl černý, měl zelené oči a placatou hlavu, dlouhý černý ocas a žluté filcové botičky.

II.

Kromě ulice, kterou jsme jako děti okupovaly svorně celý rok, jsme v létě prolézaly dvory skýtajícími nekonečnou řadu dobrodružství. Naše ulice měla veliký vnitroblok, který sdílela s třemi ostatními, takže blok domů tvořil šišatý čtverec a my jsme byli jednou jeho stranou. Každému domu byla přidělena příslušná část vnitrobloku, oddělená od ostatních plotem.

Dvůr byl důležitou částí domu. Byla na něm společná prádelna se sušárnou, kam si každý musel nosit vlastní šňůry, takže se na každém koši s mokřým prádlem vždy kymácel obrovský dřevěný „motýl“ s nedbale navinutým provazem. Všechny pradelny pořád brblaly, proč nemohou být v prádelně jedny šňůry, ale žádná nechtěla obětovat ty svoje v pevném přesvědčení, že by je jinej ukradl. „To zrovna, túde,“ říkávala Máňa a pokaždé, když natahovala špagát mezi háky, nadávala víc než jiné ženy, protože na rozdíl od nich měřila ani ne metr padesát. Tahala za sebou stoličku a vztekala se u každého napínání prádelní šňůry dlouhá léta.

Uprostřed dvora stálo klepadlo na koberce, které dneska ztratilo svůj význam stejně jako třeba opravný punčoch, ale tenkrát bylo nepostradatelné. Později se dělala klepadla železná, avšak to naše bylo ještě dřevěné. Jak krásně se na něm sedělo, debatovalo a houpalo nohama. Nikdo nevymyslel dokonalejší gymnastické nářadí. Navíc se po něm dalo při troše šikovnosti přehoupnout na plochou střechu prádelny, která byla nedílnou součástí dalších střech jiných prádelen sražených uprostřed vnitrobloku zády k sobě a sloužících jednotlivým domům. Střecha byla obrovská, celá pokrytá asfaltem a velká jako letiště. Když nás po ní přestalo bavit lítat, stačilo buď slézt po hromosvodu do libovolného dvora a přitom riskovat zamčený zadní vchod a pracné přelézání do dvora domácího, nebo seskočit přímo do našeho a snažit se přitom minout záhonek jahod pana Mrázka. A potom už zbývalo jen vyběhnout pár schodů vedoucích do mezaninu mezi přízemím a suterénem. Pak jsme se ještě mohli rozhodnout, jestli vyběhneme ven, nebo si zařadíme ve sklepech domu.

Sklepy sloužily jako skladiště uhlí a brambor, takže byly plné černého prachu a báječné vůně zeminy a bramborové hniloby. Jít do sklepa pro uhlí jsem vždy považovala za dobrodružství, které mi stahovalo hrdlo strachem, jestli doběhnu ke sklepu s uhlákem dřív, než zhasne světlo na chodbě. Zpravidla jsem tam sice byla dřív, ale vždycky jsem nakonec prohrála, protože jsem nikdy nestačila otočit vypínačem u sklepa rychleji, než světlo zhaslo. Potom jsem musela několik dlouhých vteřin šátrat ve tmě po zdi a hledat roztřesenými prsty starý pertinaxový čudlík, kterému se někdy chtělo a někdy zase nechtělo otočit, a dát tak procitnout slaboučké prskavé žárovce uprostřed sklepní chodby. Když už jsem to všechno dokázala, často se stalo, že jsem musela cestu absolvovat ještě jednou, protože se ukázalo, že jsem si zapomněla klíče od sklepa, což mě vždycky otrávil.